

Realfagshysteriet

Næringsinteressers rop om realfag og relevans er ikke nødvendigvis i tråd med samfunnets interesser.

Det er en tilbakevendende øvelse, bekymringen for ungdommens manglende realfagsinteresse. Det er for mange som tar «myke» utdannelser innenfor humaniora og samfunnsfag, og for få som prioriterer de viktige realfagene, påstås det.

Gjennom en årrekke har derfor myndighetene premiert dem som satser på realfag, og den ene realfagstrategien etter den andre er blitt lansert. Kunnskapsdepartementet har opprettet nasjonale sentre for realfag og realfagsrekruttering, og Utdanningsdirektoratet har pekt ut «realfagkommuner». Og som kjent er matematikk blitt særlig viktig for dem som ønsker å bli lærere. Mens det holder med treer i norsk, må en ha firer i matte.

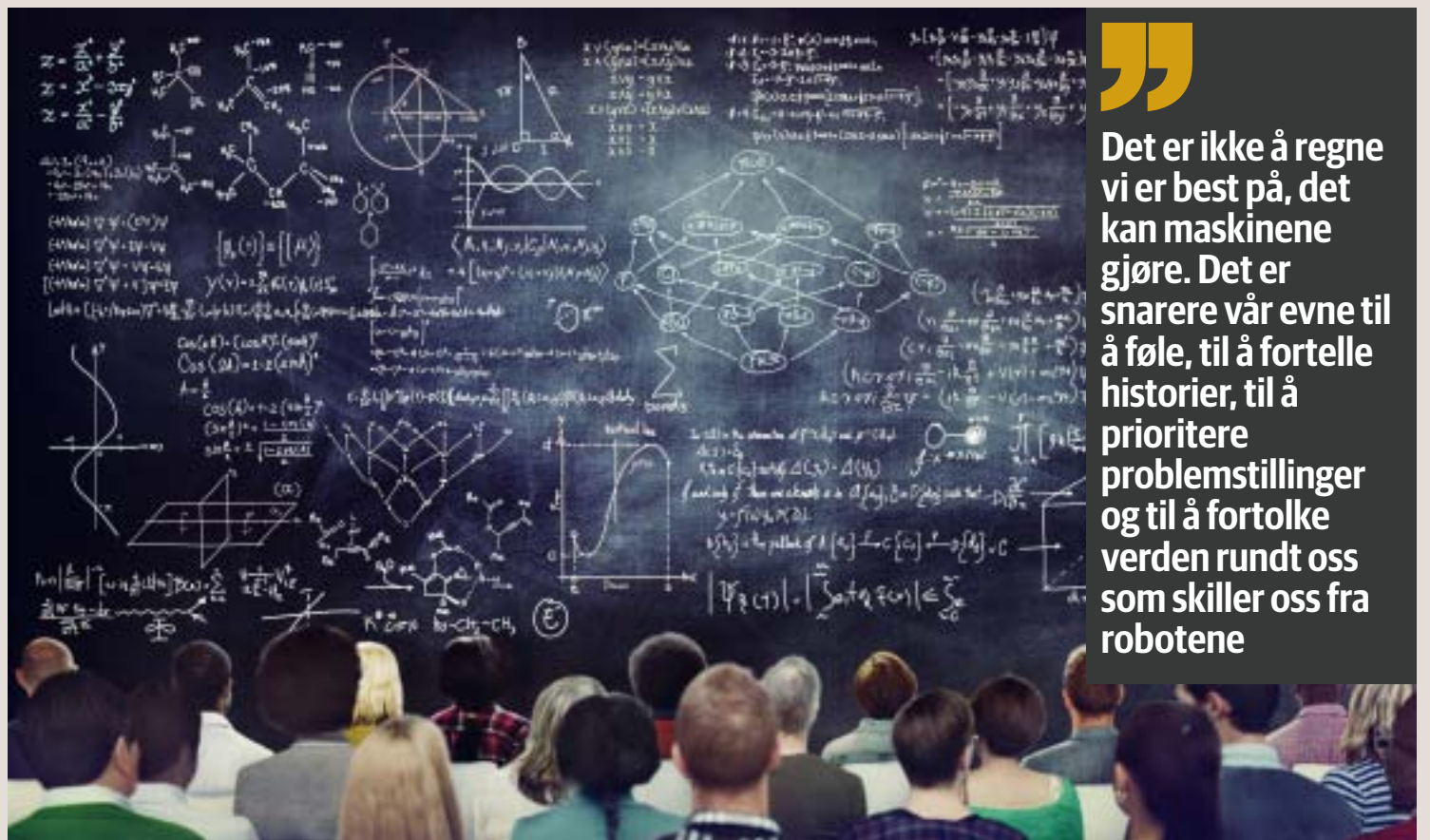
I USA har en de siste årene sett lignende tendenser. Nå er det Stem som gjelder («science, technology, engineering and math»). Den tradisjonsrike «bachelor of arts», med breddeutdannelse innen fag som filosofi, kunsthistorie, engelsk og antropologi, blir karakterisert som unyttig luksus av ledende politikere. Det er teknologi som er fremtiden, og da trengs «technical skills», ikke «liberal arts».

Hvor kommer disse ideene fra?

Vel, det er gjerne de mest pengesterke næringsinteressene som roper høyest. Det blir gjentatt og gjentatt at vi har et realfagsproblem, og at studentenes studiepreferanser ikke er i samsvar med næringslivets behov. Men har vi virkelig å gjøre med en markedssvikt her?

Deler av næringslivet kan ha en kortsiktig interesse av et stort tilfang av realister og ingeniører. Hvorvidt det er samfunnsøkonomisk riktig å prioritere realfag fremfor samfunnsfag og humaniora, er imidlertid mindre klart.

Det vil også alltid være en spenning mellom det den enkelte bedrift vil ha, og det samfunnet er tjent med. Bedrifter vil ha spesifikk human kapital, studenter som er klare til å gå rett inn og løse

Hvorvidt det er samfunnsøkonomisk riktig å prioritere realfag fremfor samfunnsfag og humaniora, er mindre klart. Foto: Istock

Det er ikke å regne vi er best på, det kan maskinene gjøre. Det er snarere vår evne til å føle, til å fortelle historier, til å prioritere problemstillinger og til å fortolke verden rundt oss som skiller oss fra robotene

Fredagskronikken Ola Kvaløy

oppgaver i deres bedrift. Men det kan være i studentenes og samfunnets interesse og bygge generell human kapital. Kunnskap som kan brukes bredt - både i offentlig sektor og i bedrifter som enda ikke er etablert.

Myndighetene må være oppmerksomme på at næringsinteressers rop om relevans ikke

nødvendigvis er i samfunnets interesse.

USA er selv et godt eksempel på at breddeutdannelse og satsing på klassiske dannelsesfag ikke har stått i veien for utviklingen av en særdeles innovativ og dynamisk økonomi. Som Harvard-økonomene Claudia Goldin og Lawrence Katz har påpekt, skilte USA seg tidlig fra Europa ved å satse på masseutdannelse og bredde fremfor tekniske eliteutdannelse. De argumenterer med styrke at det nettopp er denne bredden både i fag- og studenttilfang som bidro til den økonomiske og akademiske suksessen USA opplevde utover 1900-tallet. Tilbudet av høyt utdannet arbeidskraft med klassisk skoleing var stort sett alltid høyere enn det umiddelbare behovet, men den nye arbeidskraften skapte nye arbeidsplasser.

USA har heller aldri vært i nærheten av å score høyest på internasjonale tester i matematikk og tekniske fag, men har like fullt vært i førerret for teknologiske og forretningsmessige innovasjoner. Det er nemlig, som Fareed Zakaria insisterer på

i boken «Defense of a Liberal Education», ikke evnen til å lage de billigste mikroprosessorene som er avgjørende, men snarere evnen til å forstå menneskets og samfunnets behov.

I en verden hvor teknologien er i ferd med å bli selvgående, og hvor kunstig intelligens og robotisering setter menneskene på sidelinjen, kan menneskene slå tilbake ved å dyrke sine komparative fortrinn. Det er ikke å regne vi er best på, det kan maskinene gjøre. Det er snarere vår evne til å føle, til å fortelle historier, til å prioritere problemstillinger og til å fortolke verden rundt oss som skiller oss fra robotene. Hvis du vil unngå at jobben din blir robotisert, må du derfor satse på kreativ og sosial kompetanse, viser flere analyser. Teknologer uten innsikt i humaniora og samfunnsfag er lite verd.

Det er derfor et tankekor at utdannelsesløpene blir stadig mer spesialiserte. I dag kan en bli master i hva som helst uten å kjenne andre universitetsfag enn sitt eget.

Selv var jeg heldigvis nødt til å studere andre fag før jeg begynte

på hovedfaget i samfunnsøkonomi. I dag fyller en opp hele løpet fra bachelor til master med spesialiserte økonomikurs. En blir kanskje bedre å regne, men noe går tapt på veien.

I møte med økonomistudentene er det ikke deres manglende tekniske ferdigheter som bekymrer, men snarere deres begrensede evne til å formulere - med ord - et forståelig økonomisk resonnement.

Ola Kvaløy, professor i økonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger og NHH

Mer debatt på side 28-29

Kreativ skole - kreativ på jobb
Arne Øgaard

Datakur mot sykehusø
Leendert W. M. Wienhofen

Vil ikke selge arvesølv
Nikolai Astrup

Elbil er billig
Marius Holm

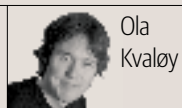
Fredagskronikken

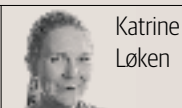
Alexander Cappelen

Bård Harstad

Ola Kvaløy

Katrine Løken

Simen Markussen

Mari Rege

Karen Helene Ulltveit-Moe

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen **Telefon:** 22 00 10 59 **Sentralbord:** 22 00 10 00 **Epost:** debatt@dn.no **Telefaks:** 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom **Underinnlegg/replikk:** Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) **Legg ved portrettfoto.**

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.